

Piotr Szamrowski, Marek Siemiński

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

**ROLA LOKALNYCH GRUP DZIAŁANIA
WE WSPIERANIU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI NA OBSZARACH
WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO**

*THE ROLE OF LOCAL ACTIVITY GROUP IN SUPPORTING
ENTREPRENEURSHIP AT RURAL AREAS
OF WARMINSKO-MAZURSKIE REGION*

Słowa kluczowe: Leader, Lokalne Grupy Działania, Lokalna Strategia Rozwoju, przedsiębiorczość

Key words: Leader, Local Activity Group, Local Development Strategy, entrepreneurship

Synopsis. W artykule główną uwagę skupiono na projektach wdrażanych w ramach Lokalnych Strategii Rozwoju służących wspieraniu przedsiębiorczości na obszarach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego. Badania w postaci wywiadu oraz analizy materiałów statystycznych przeprowadzono dla dwóch Lokalnych Grup Działania funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim, dla których przygotowano Lokalną Strategię Rozwoju, tj. Lokalną Grupę Działania „Barcja” oraz Stowarzyszenie – Lokalną Grupę Działania „Łyna-Sajna”. Uzyskane rezultaty pokazały, że mnogość, wieloaspektowość celów oraz niewielkie środki finansowe jakimi dysponują LGD mogą spowodować, że realizacja podstawowych założeń Lokalnej Strategii Rozwoju będzie bardzo trudna. Ponadto, obecnie liczba złożonych projektów mających na celu wspieranie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców zamieszkujących obszar funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania jest wysoce niezadowalający.

Wstęp

Oś „Leader” wdrażana w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013” jest partnerskim podejściem do rozwoju obszarów wiejskich, realizowanym przez lokalne grupy działania (LGD), polegającym na opracowaniu przez lokalną społeczność wiejską lokalnej strategii rozwoju (LSR) oraz realizacji wynikających z niej innowacyjnych projektów łączących zasoby ludzkie, naturalne, kulturowe, historyczne, wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Co istotne część z tych projektów ma na celu wspieranie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców zamieszkujących obszar funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania. W artykule główną uwagę skupiono właśnie na tej grupie projektów i zaprezentowano wyniki badań dotyczące roli LGD we wspieraniu przedsiębiorczości na obszarach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego.

Art. 61 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z 20 września 2005 roku *w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)* wymienia siedem elementów, których łączne występowanie na danym obszarze pozwala mówić o tzw. podejściu Leader [Dmitruk 2007]. Podstawowe cechy tego podejścia, to:

- lokalne strategie rozwoju dla danego obszaru,
- lokalne partnerstwo publiczno-prywatne,
- oddolne podejście,
- zintegrowane podejście,
- innowacyjność,
- tworzenie sieci partnerstw lokalnych,
- współpraca.

Wymienione cechy podejścia Leader, zwłaszcza jego oddolny charakter doskonale wpisują się w koncepcję, tzw. teorii regionalnego rozwoju endogenicznego, która w ostatnich latach wyraźnie dominuje w próbach wyjaśniania zjawisk związanych z rozwojem regionalnym i lokalnym. Istnieje bardzo wiele różnych teorii próbujących wyjaśnić podstawy lokalnego rozwoju gospodarczego. Przytoczyć tu można chociażby klasyfikację Stackelberga oraz Hahne [1998], zgodnie z którą teorie rozwoju regionalnego zaprezentowano w podziale na teorie lokalizacji, teorie tłumaczące zasady rozwoju obszaru z uwzględ-

nieniem teorii rozwoju „od góry” i teorii rozwoju „od dołu”. Koncepcje rozwoju „od dołu” kładą nacisk na występowanie i wagę inicjatyw oddolnych, wychodzących od społeczności lokalnych, które to przyczyniają się do wykorzystywania miejscowych zasobów [Kogut-Jaworska 2008]. Należy podkreślić, że podstawowe założenia koncepcji rozwoju „od dołu” zostały sformułowane jako krytyczna odpowiedź na niesprawdzające się w praktyce modelowe ujęcie rozwoju „od góry”. Dzisiejsze znaczenie inicjatyw „odgórnych” należy raczej postrzegać jako komplementarne w stosunku do działań „oddolnych”. W latach 80. XX wieku nastąpiła fuzja teorii rozwoju „od dołu” z założeniami teorii regionalnego rozwoju endogenicznego. Teoria ta bardzo wyraźnie akcentuje potrzebę wytworzenia w lokalnym środowisku sprzyjającego klimatu innowacyjnego, a ponadto tworzenie miejsc pracy we wszystkich dziedzinach gospodarki, np. w sferze usług a nie tylko w przemyśle i rolnictwie lub w ogóle zapoczątkowanie nowych rodzajów działalności. Obecnie wydaje się to być również najcenniejsza koncepcja rozwoju regionalnego eksponująca kwestie lokalne. Należy podkreślić, że inicjatywa Leader również w dużej mierze swoje podstawowe cechy opiera właśnie na teorii rozwoju endogenicznego.

Metodyka badań

W województwie warmińsko-mazurskim funkcjonuje 14 Lokalnych Grup Działania, które otrzymały dofinansowanie na realizację Lokalnych Strategii Rozwoju. Należą do nich:

- Związek Stowarzyszeń na rzecz rozwoju gmin północnego obszaru Wielkich Jezior Mazurskich (LGD9),
- Lokalna Grupa Działania „Barcja”,
- Stowarzyszenie – Lokalna Grupa Działania „Łyna-Sajna”,
- Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”,
- Lokalna Grupa Działania „Brama Mazurskiej Krainy”,
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Lider w EGO”,
- Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek”,
- Lokalna Grupa Działania „Ziemia Lubawska”,
- Lokalna Grupa Działania „Wysoczyzna Elbląska”,
- Lokalna Grupa Działania „Mazurskie Morze”,
- Stowarzyszenie „Łączy Nas Kanał Elbląski” Lokalna Grupa Działania w Elblągu,
- Związek Stowarzyszeń „Kraina Drwęcy i Pasłęki”,
- Fundacja Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo dla Warmii”,
- Stowarzyszenie LGD „Razem silniejsi”.

Badania w postaci wywiadu oraz analizy materiałów statystycznych przeprowadzono dla dwóch Lokalnych Grup Działania funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim, dla których autor niniejszego artykułu przygotowywał Lokalną Strategię Rozwoju, tj. Lokalna Grupa Działania „Barcja” oraz Stowarzyszenie – Lokalna Grupa Działania „Łyna-Sajna”.

W przypadku LGD „Barcja” kwota na jaką opiewa zawarta umowa to 6 067 852,00 zł (koszty kwalifikowane), a środki zostaną wykorzystane na działania w miejscowościach z gmin: Barciany, Kętrzyn, Korsze, Reszel i Sepol. Koszty całkowite zgodnie z budżetem LSR w latach 2008-2015 mają wynieść 8 446 711 złotych. Zgodnie z podpisaną umową, konkursy na nabór wniosków będą ogłaszane raz na kwartał. Z kolei Lokalna Grupa Działania „Łyna-Sajna” zawarła umowę na realizację Lokalnej Strategii Rozwoju w wysokości 2 648 608 złotych (koszty kwalifikowane). Koszty całkowite zgodnie z budżetem LSR w latach 2008-2015 mają wynieść 3 666 812,86 złotych. Środki finansowe zostaną wykorzystane w dwóch gminach, tj. Bartoszyce i Bisztynek. Wielkość obu budżetów wynika z iloczynu liczby mieszkańców zameldowanych na terenie LGD na pobyt stały (stan na 31 grudnia 2006 r.) według GUS i kwoty (Lokalna Grupa Działania „Łyna-Sajna” – liczba mieszkańców wynosiła 17 896 osób, Lokalna Grupa Działania „Barcja” – liczba mieszkańców wynosiła 40 999 osób):

- 116 zł – dla komponentu „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” (kod 413 – „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” + „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” + „Odnowa i rozwój wsi” + „Małe projekty”),
- 3 zł – dla komponentu „Wdrażanie projektów współpracy” (kod 421),
- 29 zł – dla komponentu „Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności, aktywizacja” (kod 431).

Wyniki badań

Lokalna Strategia Rozwoju dla LDG „Barcja” oraz „Łyna – Sajna” przygotowano na podstawie założeń programu PROW na lata 2007-2013 oraz wynikającej z niego osi „Leader”. Program Wsparcia Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 składa się z czterech osi, w ramach których wyróżnić można oś:

- 1) „Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego”,
- 2) „Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich”,
- 3) „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej”,
- 4) „Leader”.

Program Leader jest podejściem wielosektorowym, przekrojowym i partnerskim, realizowanym lokalnie na określonym obszarze, umożliwiającym osiągnięcie celów osi trzeciej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Celem programu jest przede wszystkim budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców oraz przyczynianie się do powstawania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich, a także polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja, wskutek pośredniego włączenia lokalnych grup działania w system zarządzania danym obszarem. Pomocne w osiągnięciu celów programu będą również projekty współpracy. W ramach programu Leader wdrażane są następujące działania:

- „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”,
- „Wdrażanie projektów współpracy”,
- „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”.

Działanie „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” przewiduje przyznawanie pomocy zarówno na operacje działań osi 3 („Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” i „Odnowa i rozwój wsi”) na zasadach określonych w rozporządzeniach do tych działań, oraz na operacje, które nie kwalifikują się do przyznania pomocy w ramach działań osi 3, ale przyczyniają się do osiągnięcia celów osi 3. Wnioski aplikacyjne składane w ramach działania „wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” dotyczyć mogą:

- różnicowania w kierunku działalności nierolniczej,
- tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw,
- odnowy i rozwoju wsi,
- „Małych projektów”.

Różnicowanie w kierunku podejmowania lub rozwijania przez rolników, domowników i małżonków rolników działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem ma na celu tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów oraz promocję zatrudnienia poza rolnictwem. Wnioski wdrażane w tym działaniu są w dużej mierze ukierunkowane na rozwój postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców LGD, podobnie zresztą jak drugie działanie związane z tworzeniem i rozwojem mikroprzedsiębiorstw. Trzecie działanie dotyczące odnowy i rozwoju wsi tylko pośrednio wspiera przedsiębiorczość na obszarach wiejskich. Działanie ma bowiem na celu poprawę jakości życia na obszarach wiejskich przez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich. Realizacja projektów ma umożliwić rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynąć na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich. „Małe projekty” to projekty, które nie kwalifikują się do wsparcia w ramach działania osi 3 PROW, ale przyczyniają się do osiągnięcia celów tej osi, tj. poprawy jakości życia lub większego różnicowania działalności gospodarczej na obszarze działania LGD, pod warunkiem spełnienia kryteriów dostępu i wyboru, dla których całkowita wartość projektu wynosi od 4500 do 100 000 zł. Wnioski aplikacyjne mogą również dotyczyć działań związanych ze wspieraniem postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców LGD.

Działanie „Wdrażanie projektów współpracy” obejmuje kooperację LGD z różnych krajów członkowskich Unii Europejskiej, jednakże dopuszcza się również realizację projektów współpracy pomiędzy LGD z tego samego kraju. Celem ostatniego działania, tj. funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja jest zapewnienie sprawnej i efektywnej pracy lokalnych grup działania wybranych w ramach realizacji osi 4 „PROW 2017-2013” oraz doskonalenie zawodowe osób uczestniczących w realizacji lokalnych strategii rozwoju. Realizacja działania ma się również przyczynić do budowania kapitału społecznego na wsi, a poprzez to pobudzenie zaangażowania społeczności lokalnej w rozwój obszaru oraz lepszego wykorzystania potencjału obszarów wiejskich. Oba działania, a zwłaszcza to drugie tylko w pośredni sposób wspiera postawy przedsiębiorcze na obszarze LGD. Podstawowym celem funkcjonowania stowarzyszenia LGD „Barcja” jest:

- opracowanie oraz wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju,
- aktywizowanie ludności wiejskiej,
- działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich,
- promocja obszarów wiejskich,
- propagowanie zasad partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich,
- upowszechnienie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywnością ludności na obszarach wiejskich.

W przypadku LGD „Łyna-Sajna” wymieniono aż 29 celów funkcjonowania stowarzyszenia, odnoszących się bezpośrednio do założeń programu Leader sformułowanych na szczeblu krajowym. Kilka z nich odnosi się bezpośrednio do wspierania przedsiębiorczości na obszarze LGD, tj. wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości i potencjału sektora pozarządowego, rozwijanie konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości oraz promocję zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych bezrobociem. Nasuwa się wniosek, że mnogość celów oraz niewielkie środki finansowe jakimi dysponują LGD w odniesieniu do ram czasowych strategii mogą spowodować, że ich realizacja będzie bardzo utrudniona. Wydaje się, że w kolejnym okresie programowania, tj. 2014-2020 należałoby poważnie zastanowić się nad ograniczeniem celów, jakie ma realizować oś „Leader” albo w istotny sposób zwiększyć środki finansowe na jej realizację.

Zarówno misja, jak i wynikające z niej cele strategiczne sformułowane w Lokalnej Strategii Rozwoju dla obu LGD wpisują się w podstawowe działania przewidziane do realizacji w ramach programu „Leader”. Realizacji LSR dla LGD „Barcja” przyświeca misja: LGD „Barcja” chroni środowisko naturalne, dba o zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz tworzy warunki do rozwoju i poprawy jakości życia dla mieszkańców i turystów. Misja jest podstawą, na której opiera się strategia i plany działania LGD, w szczególności cele ogólne i szczegółowe. W ramach LSR dla LGD „Barcja” sformułowano trzy cele strategiczne, tj.:

- rozwój turystyki w oparciu o lokalne zasoby obszaru LGD,
- poprawa wizerunku obszaru i jakości życia mieszkańców,
- poprawa poziomu zamożności mieszkańców,

W pierwszym celu ogólnym strategii, czyli „Rozwój turystyki w oparciu o lokalne zasoby obszaru LGD”, główny nacisk położono na przedsięwzięcia związane z rozwojem turystyki i zachowaniem dziedzictwa kulturowego. Jest to najważniejszy cel strategii, wynikający bezpośrednio ze specyfiki obszaru. Drugim celem ogólnym strategii „Poprawa wizerunku obszaru i jakości życia mieszkańców zgodnie ze specyfiką obszaru”, główny nacisk położono na przedsięwzięcia związane z kształtowaniem tożsamości społeczności wiejskiej oraz tworzeniem warunków do zaspokojenia potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców. W trzecim celu ogólnym strategii „Poprawa poziomu zamożności mieszkańców” wspierane będą przedsięwzięcia związane z tworzeniem i rozwojem przedsiębiorstw. Zgodnie ze specyfiką, obszar LGD cechuje duże uzależnienie od rolnictwa oraz wysoka stopa bezrobocia.

Specyfika obszaru obu LGD sprawia, że cele strategiczne sformułowane dla drugiej LSR są podobne. W skład LGD „Barcja” jak i LGD „Łyna-Sajna” wchodzi zarówno gminy sąsiadujące ze sobą i położone w jednym, historycznie ukształtowanym obszarze, a ich rozwój społeczny i ekonomiczny przebiegał w podobny sposób. O spójności obszaru stanowi również analiza uwarunkowań demograficznych i ekonomicznych obszaru. Istnieje znaczne podobieństwo zarówno pod względem struktury wieku, poziomu wykształcenia, jak i poziomu zatrudnienia i struktury działalności lokalnych przedsiębiorstw. Znaczącą rolę jednoczącą obszar LGD odgrywa ponadto wysoki potencjał do rozwoju turystyki, zwłaszcza turystyki aktywnej. Teren funkcjonowania LGD to nieskazitelnie czyste środowisko, liczne miejsca, gdzie można wytyczyć szlaki turystyczne, zarówno piesze, jak i wodne, a przede wszystkim bogactwo flory i fauny. Zacytować można misję LGD „Łyna-Sajna”, gdzie bardzo wyraźnie podkreśla się znaczenie turystyki w przyszłym rozwoju obszaru: „Lokalna Grupa Działania „Łyna -Sajna”, obszarem o atrakcyjnych walorach przyrodniczych i kulturowych, sprzyjającym rozwojowi przedsiębiorczości i edukacji, gdzie mieszkańcy i turyści mogą aktywnie i spokojnie spędzać wolny czas. W ramach LSR dla LGD „Łyna-Sajna” sformułowano trzy cele strategiczne, tj.:

- podniesienie atrakcyjności turystycznej (przyrodniczo-kulturowej) obszaru LGD,
- integracja i aktywizacja społeczności lokalnych,
- tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego i zmniejszenia bezrobocia.

Wyraźnie widać, że cele sformułowane w obu LSR, podobnie jako same cele funkcjonowania LGD są wieloaspektowe, nastawione na rozwój w wielu obszarach. Wydaje się, że ich realizacja może być mocno utrudniona, zwłaszcza z uwagi na ograniczony budżet LGD rozciągnięty w stosunkowo długich ramach czasowych.

Zgodnie z podejściem Leader, LGD „Barcja” oraz „Łyna-Sajna” zarówno wybiera projekty do realizacji w ramach lokalnej strategii rozwoju, jak i weryfikuje wnioski o płatność oraz odpowiada za realizację płatności na rzecz ostatecznego beneficjenta. W obu przypadkach procedura postępowania jest podobna, wnioskodawca składa wniosek o pomoc w LGD, który jest rejestrowany przez pracownika biura w specjalnym dzienniku ewidencji wniosków o dofinansowanie. Każdemu wnioskowi nadawany jest unikatowy numer oraz odnotowywana data wpływu. Tworzona jest lista z nazwą wnioskodawcy, numerem konkursu, tytułem projektu i numerem wniosku. Następnie wnioski przekazywane są do organu decyzyjnego LGD – Rady. Organ ten na najbliższym zebraniu, licząc od dnia otrzymania wniosku,

dokonyuje oceny operacji pod kątem zgodności z LSR oraz pod kątem zgodności z lokalnymi kryteriami.

W artykule uwaga autorów skupiła się na tych przedsięwzięciach, które związane ze wspieraniem przedsiębiorczości na obszarach LGD. Umowy na dofinansowanie LSR w obu przypadkach podpisano w połowie 2009 roku. Pierwszy nabór wniosków w LGD „Barcja” przeprowadzono na przełomie 2009 i 2010 roku. Projekty były składane w ramach:

- różnicowania w kierunku działalności nierolniczej,
- tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw,
- odnowy i rozwoju wsi,
- „Małych projektów”.

Złożono jedynie 4 projekty z zakresu „małych projektów” oraz 1 projekt z działania „Odnowa i rozwój wsi”. Żaden z projektów nie miał związku z rozwojem przedsiębiorczości na obszarach wiejskich – ich zakres dotyczył przede wszystkim sfery kulturalnej. W działaniach bezpośrednio związanych ze wspieraniem przedsiębiorczości, tj. „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” oraz „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” nie złożono żadnych wniosków aplikacyjnych. W pierwszym kwartale 2010 roku ruszył drugi nabór wniosków, który obejmował wszystkie wymienione wyżej działania z wyjątkiem projektów związanych z „Odnową i rozwojem wsi”. Rezultaty naboru były bardzo podobne do tych pierwszych. Do biura LGD wpłynęło łącznie 6 wniosków na kwotę ponad 100 tys. zł. Rada LGD „Barcja” zaopiniowała pozytywnie wszystkie złożone wnioski w ramach „Małych Projektów”, na pozostałe działania nie wpłynął żaden wniosek. Wyniki naboru były więc bardzo podobne do tych pierwszych, gdzie również „największym” zainteresowaniem cieszyły się „małe projekty”, których zakres związany był przede wszystkim ze sferą kulturalną („miękkie” projekty), a w dwóch przypadkach dotyczył remontu świetlicy wiejskiej oraz schodów w miejscowej parafii („twarde” projekty). Dopiero w trzecim naborze wniosków, przeprowadzonym w ostatnim kwartale 2010 roku złożono 2 projekty, które rada LGD zaopiniowała pozytywnie i które dotyczyły działań związanych z rozwojem przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, tj. różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej oraz z tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw. Można zauważyć więc niewielki postęp, choć trudno mówić o dużym zainteresowaniu działaniami skierowanymi na rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Zdecydowana większość wniosków złożonych w trzecim naborze to ponownie „małe projekty”. Takich wniosków złożono 11, z kolei w przypadku działania „Odnowa i rozwój wsi” złożono dwa wnioski aplikacyjne. Na chwilę obecną trwa czwarty nabór wniosków i podobnie jak w trzech pierwszych naborach największym zainteresowaniem cieszą się „Małe projekty”. Jeszcze gorsze rezultaty uzyskano dla LGD „Łyna -Sajna”, gdyż w 2010 roku nie przeprowadzono żadnego naboru wniosków aplikacyjnych. Taki stan rzeczy spowodowany był faktem, że obie gminy wchodzące w skład LGD pod koniec 2010 roku weszły do stowarzyszenia LGD „Warmiński Zakątek”, w którego skład obecnie wchodzi 11 gmin. W związku z tym praktycznie przez cały ten okres gmina wiejska „Bartoszyce” oraz gmina miejsko-wiejska „Biszynek” były wyłączone z programu „Leader”. Dopiero 2011 roku ruszył nabór wniosków dla czterech działań, opisanych wyżej, ale już wdrażanych w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju dla LGD „Warmiński Zakątek”.

Na tym etapie wdrażania Lokalnych Strategii Rozwoju trudno o jednoznaczne wnioski dotyczące tej negatywnej sytuacji. Oczywiście w przypadku LGD „Łyna-Sajna” można jedynie mówić o bałaganie panującym we władzach już byłego stowarzyszenia. W przypadku LGD „Barcja” niewielkie zainteresowanie potencjalnych beneficjentów, zwłaszcza w zakresie działań związanych z rozwojem przedsiębiorczości tłumaczyć można koniecznością poniesienia wkładu własnego, trudnościami z przygotowaniem wniosków aplikacyjnych (brak szkoleń i warsztatów dla mieszkańców LGD w zakresie przygotowywania wniosków) czy słabym przepływem informacji, choć w przypadku LGD „Barcja” strona internetowa jest na bieżąco aktualizowana. Niewątpliwie konieczne wydaje się przeprowadzenie badań w tym zakresie, które skierowane byłyby na wnioskodawców projektów, po to aby mogły wskazać najistotniejsze bariery w aplikowaniu o środki finansowe. Sytuacja bowiem w której środki, jakimi dysponuje LGD przeznaczone są przede wszystkim na jej koszty funkcjonowania jest w dłuższym okresie nie do zaakceptowania.

Podsumowanie i wnioski

Mnogość, wieloaspektowość celów oraz niewielkie środki finansowe jakimi dysponują LGD mogą spowodować, że realizacja podstawowych założeń LSR będzie trudna. Ponadto, liczba złożonych projektów mających na celu wspieranie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców zamieszkujących obszar funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania jest niezadowolająca. Zdecydowane większość wniosków złożonych w ramach obu LGD to „Małe projekty”, których zakres nie ma związku z działalnością nastawioną na różnicowanie źródeł dochodów na obszarach wiejskich. Jednakże nawet w tym przypadku zainteresowanie tego rodzaju projektami nie jest duże. Na chwilę obecną środki finansowe, jakimi dysponuje LGD przeznaczone są przede wszystkim na jej koszty funkcjonowania.

Literatura

- Dmitruk A.** 2007: Inicjatywa Leader 1991-2006 a oś Leader 2007-2013. Warszawa, 22-24.
- Stackelberg K., Hahn U.** 1998: Teorie rozwoju regionalnego. Inter-Graf, Warszawa, 19-20.
- Kogut-Jaworska M.** 2008: Instrumenty interwencjonizmu lokalnego w stymulowaniu rozwoju gospodarczego. CeDeWu, Warszawa, 17-25.
- Lokalna Strategia Rozwoju dla LGD „Barcja”.
- Lokalna Strategia Rozwoju dla LGD „Lyna-Sajna”.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Dz.U. nr 200, poz. 1442.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 czerwca 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie projektów współpracy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Dz.U. Nr 128, poz. 822.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój przedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Dz.U. nr 139, poz. 883.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Dz.U. nr 138, poz. 868.

Summary

In the article the main attention was concentrated on the projects implemented within Local Development Strategy supporting entrepreneurship on the rural areas of warmińsko-mazurskie region. The research includes interviews and analysis of statistical data was conducted on two Local Activity Group in warmińsko-mazurskie region – “Barcja” and “Lyna-Sajna”. The research indicates that diversity, many strategy objectives and small financial resources may cause difficulties with reaching the strategies goals. Also important is the fact that the number of projects which support the entrepreneurship attitudes within inhabitants of the Local Development Group has been highly unsatisfactory so far.

Adres do korespondencji:

dr Piotr Szamrowski, dr Marek Siemiński
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
Wydział Nauk Ekonomicznych
Katedra Organizacji i Zarządzania
ul. Prawocheńskiego 3
10-719 Olsztyn